

EUR GUIDE

EUROGUIDE KÉZIKÖNYV

 Magyar változat

2021

This project is co-funded by the Internal Security Fund of the European Union – **GA N° 871038**

Hogyan beszéljünk fiatalokkal érzékeny társadalmi kérdésekről?

Ötletgyűjtemény és módszertani segédanyag fiatalokkal foglalkozó szakemberek számára

Ennek a médiumnak a tartalma csak a szerzők véleményét tükrözi, és kizárólag a saját felelősségük.
Az Európai Bizottság nem vállal semmilyen felelősséget az abban szereplő információk felhasználásáért.

Mi ez a kézikönyv, és kinek szól?

Jelen segédanyag távlati célja, hogy segítse a fiatalokkal dolgozó szakembereket abban, hogy fellépjenek az előítéletes és kirekesztő gondolkodás ellen a fiatalok körében. A közvetlen célja pedig az, hogy támogassa a tanárokat, iskolai szociális munkásokat és más gyakorlati szakembereket abban, hogy hatékonyan és proaktívan reagáljanak a megosztó és érzékeny témákról szóló beszélgetésekre és problémákra, amelyekkel munkájuk során találkozhatnak. Meggyőződésünk ugyanis, hogy a kényes társadalmi témák hozzáértő támogatással történő feldolgozása nagyban hozzájárul a társadalmi megosztottság és radikalizáció¹ megelőzéséhez, és erősíti a fiatalok ellenállóképességét a szélsőséges narratívákkal szemben.

Hogyan használjam?

A kézikönyv ötleteket, módszertani segítséget és kereteket ad olyan szakemberek számára, akiket foglalkoztat, hogyan beszélgethetnek érzékeny társadalmi témákról fiatalokkal. A kézikönyvre leginkább úgy tekinthetünk, mint ajánlások gyűjteményére, amely szabadon forgatható és alkalmazható. A tematikus fejezetek és a módszertani részek szervesen kiegészítik egymást, így hasznos őket együtt kezelni. Míg a tematikus fejezetek inspirációt adhatnak arra, milyen kérdések mentén érdemes egy adott témáról párbeszédet kezdeményezni, addig a módszertani rész abban segíthet, milyen konkrét eszközökkel és milyen lépések mentén érdemes ezt a párbeszédet elindítani és keretben tartani.

A kézikönyvben szereplő témák és foglalkozástervek célcsoportjának meghatározásakor szándékosan hivatkozunk tágan – a szigorú korosztályi meghatározást mellőzve – fiatalokra. Ötlettárunkat elsősorban a 15-19 éves középiskolás korosztállyal foglalkozó szakembereknek ajánljuk, hiszünk ugyanakkor abban, hogy az ötletgyűjtemény az egyetemistákkal, fiatal felnőttekkel folytatott munkának is hasznos eszköze lehet. A bemutatott témákat és gyakorlatokat nem társítottuk konkrét iskolai évfolyamokhoz, és minden szakembert, aki kézbe veszi a gyűjteményt, arra bátorítunk, hogy a csoportjuk, osztályuk felkészültségéhez, érdeklődéséhez és sajátosságaihoz igazodva szabadon válogasson közülük, alakítson rajtuk, kombinálja őket.

Hogyan épül fel?

Ahogy az érzékeny társadalmi témák megvitatásához elengedhetetlen, hogy tiszteletben tartsuk egymás személyét és véleményét, úgy a kézikönyv megírása során is arra törekedtünk, hogy a társadalmi párbeszédnek minél inkább teret adva mutassunk be társadalmi problémákat.

Kézikönyvünk három fő részből épül fel. Az [Elméleti bevezetőben](#) röviden áttekintjük azokat a szempontokat, amelyek háttérként fontosak az érzékeny témák feldolgozásához. Az ezt követő tematikus fejezetek érzékeny társadalmi témákat vesznek sorra, az alábbi három kategóriába rendezve: [társadalmi együttélés](#), [társadalmi nemek](#), [társadalmi ideológiák és vallás](#). Az ezután

¹ A polarizáció és a radikalizáció kifejtése az [elméleti bevezető fejezet](#) elején található.

következő [Hova fordulhatok?](#) és [Módszertani gyűjtemény](#) fejezetek e témák megvitatásához ajánlanak konkrét partnereket és eszközöket.

Minden tematikus fejezet két nagy részre tagozódik. Az alapvető fogalmak, adatok és kutatási eredmények mentén először rövid áttekintést adunk az adott témáról, ami kapaszkodóként szolgál a témához kapcsolódó kérdések, megnyilvánulások kezeléséhez és megvitatásához. Ezt követően a „Hogyan beszélgessek ezekről a témákról fiatalokkal?” alfejezetben bemutatjuk az adott témához kapcsolódó, jellemző egyoldalú vagy szélsőséges kijelentéseket, valamint felsorolunk olyan beszélgetésindító kérdéseket és tételmondatokat, amelyek – gondosan megválasztva és megfelelő körülmények között alkalmazva – katalizátorai lehetnek a fiatalokkal folytatott párbeszédnek, és a Módszertani gyűjteményben bemutatott [vitagyakorlatok](#) alapjául szolgálhatnak. A beszélgetésindító kérdések és tételmondatok – a csoportok, osztályok felkészültségéhez, érdeklődéséhez, sajátosságaihoz igazodva – szabadon variálhatók és alakíthatók.

A [Hova fordulhatok?](#) fejezetben olyan [szakmai és civil szervezeteket](#) ajánlunk, amelyek valamely társadalmi probléma mentén végeznek fontos munkát, és partnerek lehetnek abban, hogy a fiatalok szakértő segítséggel mélyülhessenek el egy-egy témában. A szervezetek mellett olyan [szakmai és módszertani anyagokra](#) is hivatkozunk, amelyek további segítséget és ötleteket adhatnak az érzékeny társadalmi témák megvitatásához, feldolgozásához. Bátorítjuk az olvasót, hogy ismerje meg a szervezeteket és a felsorolt anyagokat, és működjön együtt velük, használja őket – iskolai foglalkozások vagy más programok keretein belül. A [Segítségnyújtás fiataloknak](#) pontban pedig olyan szervezetekre is utalunk, amelyek közvetlen segítséget nyújthatnak azoknak a fiataloknak, akiket valamelyik téma különösen érzékenyen érint, vagy akiknek bármilyen más okból támogatásra, pszichológiai vagy akár jogi segítségre van szükségük.

A [Módszertani gyűjteményben](#) sorakoztattuk fel azokat a kérdéseket, amelyekről úgy gondoljuk, segíthetnek rendszerben látni és végiggondolni a kihívásokat, amelyekkel minden szakember szembesülhet, aki vállalja, hogy érzékeny társadalmi témákkal foglalkozik iskolai vagy más intézményes környezetben. Rövid gyakorlat-leírásainkkal arra törekedtünk, hogy olyan eszközöket is beemeljünk a kézikönyvbe, amelyekkel a vélemények sokszínűségére és egymás tiszteletére épülő vita megvalósítható az osztályteremben (és azon kívül is).

Hogyan született a kézikönyv? – Az EUROGUIDE projekt

Az EUROGUIDE projekt az Európai Unió támogatásával valósult meg 2020-2021 során Belgiumban, Hollandiában, Magyarországon, Olaszországban és Svédországban. Hogy segítsük a fiatalokkal foglalkozó szakembereket a polarizáció és radikalizáció elleni fellépésben, a nemzeti partnerek minden országban kézikönyvet dolgoztak ki az érzékeny témák feldolgozásához.

A projektben résztvevő szervezetek:

- Associazione Nazionale Assistenti Sociali, Olaszország
- CEAPIRE, Belgium
- Conflict and Education Learning Laboratory, Hollandia
- Coordinamento Nazionale Comunità di Accoglienza, Olaszország
- Demokratikus Ifjúságért Alapítvány, Magyarország
- European Foundation for Democracy, Belgium
- Het Gemeenschapsonderwijs, Belgium
- Istituto don Calabria, Olaszország

- NOMOS Centro Studi Parlamentari, Olaszország
- Political Capital, Magyarország

Kik készítették? – A magyar EUROGUIDE partnerek

A [Demokratikus Ifjúságért Alapítvány](#) (DIA) elsődleges célkitűzése maradandó tanulási élményeket biztosítani fiatalok és a velük foglalkozó szakemberek számára. Azért dolgozunk, hogy a fiatalok képesek legyenek egymással együttműködni, érzékenyvé váljanak a társadalmi problémákra, és ezekre újszerű és fenntartható megoldásokat dolgozzanak ki. Olyan eszközöket és tudást adunk a fiatalok kezébe, amelyek által innovatív, gondolkodó felnőttekké és a társadalom aktív alakítóivá válhatnak. A DIA módszertani tárházában többek között olyan területek vannak jelen, mint a vitakultúra-fejlesztés, a közösségépítés, a közösségi szolgálat, a design thinking és service design. Több módszertani kézikönyvet is készítettünk, amelyek szabadon hozzáférhetőek az ifjúsági és pedagógiai szakma számára.

A [Political Capital](#) független politikai kutatóintézet, amely nem kötődik semmilyen politikai szereplőhöz vagy kormányzati szervezethez, de elkötelezett az emberi jogok, a parlamentáris demokrácia, a piacgazdaság és az euroatlanti orientáció mellett. Célunk, hogy hozzájáruljunk a politikáról való kritikus gondolkodáshoz, és elősegítsük az ismereteken és tényeken alapuló politikaformálást és közbeszédet. Kiemelten foglalkozunk az összeesküvés-elméletek és álhírek problémájával, a demokratikus értékekkel és intézményekkel, valamint a radikalizáció és szélsőségeség témájával. Kutatásaink, elemzéseink mellett tájékoztató és segédanyagokat is készítünk tanárok és fiatalokkal foglalkozó más szakemberek számára.

Köszönetnyilvánítás

E segédkönyv nem jöhetett volna létre azon tanárok, civil szervezetek munkatársai és fiatalokkal foglalkozó más szakemberek elkötelezett és lelkes segítségével nélkül, akik ötleteiket és véleményüket megosztották a szerzőkkel. Nagy köszönettel tartozunk nekik, hogy idejüket áldozták arra, hogy interjúkon és fókuszcsoportos beszélgetéseken vegyenek részt, valamint hogy átolvassák a készülő könyv kisebb-nagyobb részeit, és megosszák velünk benyomásaikat és fejlesztést célzó javaslataikat. Az ő meglátásaik formálták a tárgyalt témákat, általuk lett az anyag még inkább gyakorlatorientált és jobban strukturált. Az ő kritikus észrevételeik vezettek minket, amikor a kiegyensúlyozottságra törekedve megfogalmaztuk a beszélgetésindító kérdéseket. Ha hasznos ez az anyag, az sokban nekik köszönhető, ha pedig nem az, az leginkább a szerzők felelőssége.

Köszönet illeti továbbá mindazokat a fáradhatatlan és elkötelezett szervezeteket és szakembereket, akik megannyi értékes háttéranyagot, oktatási segédanyagot, útmutatót és kutatást készítettek az általunk tárgyalt témákban. Munkájuk elengedhetetlen pillére volt e kézikönyv készítésének. Bízunk benne, hogy az általuk végzett fontos szolgálathoz – az érzékeny társadalmi témák fiatalokkal történő szakszerű feldolgozásához és a demokratikus értékekre neveléshez – ez a segédkönyv is hozzá tud járulni.

Tartalomjegyzék

Előszó és használati útmutató.....	3
Mi ez a kézikönyv, és kinek szól?	3
Hogyan használjam?	3
Hogyan épül fel?	3
Hogyan született a kézikönyv? – Az EUROGUIDE projekt	4
Kik készítették? – A magyar EUROGUIDE partnerek	5
Köszönetnyilvánítás.....	5
Tartalomjegyzék.....	6
3. Téma II – Társadalmi nemek (Gender)	7
3.1 <i>Nemi szerepek és egyenlőtlenségek</i>	7
Hogyan beszélgessek ezekről a témákról fiatalokkal?	11
3.2 <i>LMBTQ+</i>	15
Hogyan beszélgessek ezekről a témákról fiatalokkal?	17

3. Téma II – Társadalmi nemek (Gender)

3.1 Nemi szerepek és egyenlőtlenségek

Hogyan lesznek a különbségekből egyenlőtlenségek?

„A társadalmi nemi szerepekről beszélni a legtöbb ember számára olyan, mintha egy hálnak kellene a vízről beszélnie.” – mondta Judith Lorber, egy ismert feminista gondolkodó. Ezzel azt próbálta meg érzékeltetni, hogy a társadalmi nemi szerepek körbevesznek minket, és szinte mindent áthatnak, mindenkire nagy hatással vannak. Az, hogy férfinak vagy nőnek születünk, szabályozza viselkedésünket, önkifejezésünket, lehetőségeinket és álmainkat is. Egy, a csecsemőkorunktól kezdve ennyire alapvetésként megtanult dolgot nem könnyű eltávolítani magunktól, megvizsgálni és kritikusan gondolkodni róla. Ám ebben a fejezetben mégis megkíséreljük, hiszen ahhoz, hogy meg tudjuk változtatni ezt a mélyen rögzült munkamegosztást és szokásrendszert, először meg kell értenünk a működését.

A férfiak és a nők pár testi adottságban tagadhatatlanul különböznek egymástól. A legfontosabb különbség, hogy a nők tudnak gyerekeket kihordani, szülni és anyatejjel táplálni. A probléma azzal van, ha ezt a biológiai különbséget nem a helyén kezeljük, hanem messzemenő következtetéseket és korlátozó sztereotípiákat képzünk ebből kiindulva. A különbségekkel nincsen baj, de amint azok átcsapnak rendszerszintű egyenlőtlenségekbe és az egyéneket gúzsba kötő merev elvárásokba, ott szükség van a közös gondolkodásra és a keretek megváltoztatására. Adott különbség például, hogy az anya tudja szoptatni a gyerekét, míg az apa erre nem képes. Viszont ha emiatt az a társadalmi rend alakul ki, hogy az apa nem is kell, hogy aktívan részt vegyen később sem a gyerek táplálásában vagy nevelésében, az már egy társadalmi szokás. Egy ilyen szokás egyes embereknek megfelelő, míg másoknak nagyon zavaró lehet egyéni szinten. Például lehet, hogy az anya szívesen visszamenne dolgozni a szoptatás után, de úgy érzi, hogy ezt nem teheti meg, mert ferde szemmel néznek majd rá. Talán az apa is szívesen kivenne pár hónap gyermekgondozási szabadságot, de tart attól, hogy elveszíti a munkáját, és a főnöke előtt is nevetségessé válna. Ha hosszú távon ez a munkamegosztás a családban, az azt is fogja eredményezni, hogy a nőnek jóval kisebb lesz a jövedelme (GYES, részmunkaidő, előléptetés hiánya miatt), mint a férfinak, ami már egy kézzelfogható anyagi egyenlőtlenség. Ameddig mindent megosztanak, talán nincs is baj, de ha például a nő el akar válni, akkor nem lesz elég pénze saját albérletre, ami erősen korlátozza őt.

Még sok ilyen példát mondhatnánk, ami azt szemlélteti, hogy a berögzült tradicionális nemek közötti viselkedés és munkamegosztás könnyen átcsaphat komoly egyenlőtlenségekbe. Rengeteg adat és kutatás támasztja alá, hogy a nők az élet sok területén hátrányban vannak a férfiakkal képest.

- A férfiak 15-20%-kal több pénzt keresnek.²

² European Commission és Eurostat. 2017. *Key Figures on Europe: 2017 Edition*.
<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/8309812/KS-EI-17-001-EN-N.pdf/b7df53f5-4faf-48a6-aca1-c650d40c9239>

- Sokkal kevesebb nő van vezetői vagy döntéshozói pozícióban (pl. az 52% női lakosságot³ a parlamentben csupán 12% női képviselő képviseli⁴).
- A férfiakhoz képest kb. háromszor annyi fizetetlen házimunkát és gondoskodó munkát végeznek a nők⁵, amit összefoglaló néven reprodukzív munkának hívunk.
- A párkapcsolati erőszak áldozatainak 90%-a nő.⁶
- Ám persze van pár olyan terület is, ahol a férfiak vannak hátrányban: például 7 évvel kevesebb a várható élettartamuk a magas stressz és rossz egészség miatt.⁷

Ezek az adatok azt mutatják meg, hogy a jelenlegi merev rendszer, ahol nincs sok átjárás női és férfi életutak, szerepek között, mind a két nemnek nehézséget jelent.

Szexizmus és a nemekről szóló egyoldalú kijelentések

A szexizmus a nők férfiakénál alacsonyabb társadalmi státuszát igazoló ideológia. Ez nem csupán egyfajta cselekvés vagy megszólalás, hanem egy gondolatrendszer, ami arra ad magyarázatokat, azt erősíti meg, hogy a férfiaknak miért van jogosan több hatalma és lehetősége, és miért az ő tapasztalatuk számít alapvetőnek, „normálisnak”. A felsőbbrendű helyzet igazolása rengetegféleképpen történhet: megjelenik a művészetben, a médiában, a hagyományokban, a vallásban, a mindennapos interakciókban, anyagi javak elosztásakor, a nevelésben, akár a jogrendszerben, sőt olyan furcsa területeken is, amikről sose jutna eszünkbe, például az autók tervezésekor.

Az is szexizmus, amikor valaki nyíltan lenézi a nőket (pl. butának titulálja őket), de az is, ha az egyenlőségre törekvő nőket megalázzák (pl. a feministákat undorítónak, a határozott lányt főnökösödő hárpíának nevezik). Ezt hívjuk ellenséges szexizmusnak.

Van ennél még kevésbé tetten érhető szexizmus is, ami gyakran észrevétlen marad, hiszen bókna van álcázva. „A férfiak feladata, hogy megvédjék a nőket” vagy „A nők olyan érzékenyek és kedvesek, nem való nekik a politikában való részvétel”. Ezek a mondatok elvileg kedvesek, ám ha belegondolunk, ott van mögötte a feltételezés, hogy a nők valamilyen módon gyengébbek, alkalmatlanabbak, mint a férfiak, ezért nem kellene aktív és vezető pozícióba kerülniük, hanem „maradjanak csak a helyükön”. Ezt nevezzük jóindulatú szexizmusnak.

Az ilyen kijelentésekről fontos beszélni a diákokkal, hiszen a felnőtté érés folyamatának része a megbirkózás a nemi elvárásokkal, a karrierválasztás és a párkapcsolati szabályok kialakítása is. Érdemes erre külön időt szánni, hiszen nem könnyű hátralépni, és a belénk ivódott elképzeléseket felülvizsgálni. Egy komoly, de barátságos és elfogadó légkörben folytatott beszélgetés a diákokkal, ahol elmondhatják a saját tapasztalataikat, sokat segíthet ebben a folyamatban.

³ „Magyarország népességének száma nemek és életkor szerint, 1870-2060”. Elérés 2021. január 2.

<https://www.ksh.hu/interaktiv/korfak/orszag.html>.

⁴ „Hungary,” Hungary | Inter-Parliamentary Union, megnyitva 2021 január 5. <https://www.ipu.org/parliament/HU>.

⁵ „Adatok,” Központi Statisztikai Hivatal, megnyitva: 2020 december 19.

https://www.ksh.hu/sajtoszoba_kozlemenyek_tajekoztatok_2017_04_07.

⁶ „Szám-Lap – Hozzá tartozók sérelmére elkövetett erőszakos cselekmények”. Elérés 2020. december 20.

<http://www.ksh.hu/szamlap/eletunk.html>.

⁷ „STADAT – 6.1.7. Születéskor várható átlagos élettartam, átlagéletkor (2001–)”. Elérés 2021. január 27.

https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_wdsd008.html.

Sok kijelentés úgy állítja be, mintha a nők egységes csoportot alkotnának, amely nagyban különbözik a férfiak egységes csoportjától. De gondoljunk bele, hogy nő és nő között is mekkora különbség van. Van olyan nő, aki 2 méter magas, matekzseni és 5 gyereket akar, de ezzel szemben van olyan is, aki 150 centis, csak a művészet érdekli, és nem szeretne anya lenni. Hívjuk fel a diákok figyelmét, hogy ezek a kijelentések téves általánosításon, sztereotípiákon alapulnak.

Fontos tudatosítanunk a fiatalokban, hogy a társadalmi befolyásnak sokkal nagyobb ereje van, mint hinnénk. Az, hogy matematika fakultáción több fiú van, nem feltétlenül azt jelenti, hogy a fiúk eredendően jobbak matematikából már az őskor óta, hanem abból fakad, hogy a természettudományok és informatika férfias szakmák a társadalmunkban. A társadalmi környezet – pl. szülők, tanárok, média – ezért arra ösztönzi a fiúkat, hogy ebbe az irányba forduljanak, míg a lányokat elbátortalanítja ettől.

Tipikus érvelési hiba azt állítani, hogy a hagyományos dolgok a természetesek és a természetes dolgok jobbak. Az, hogy valami évezredekig egy bizonyos módon működött egyáltalán nem jelenti azt, hogy ez jó is lenne. Például régen megengedett volt a rabszolgaság, és nem létezett internet, de ez nem jelenti azt, hogy akkor jobb volt az élet. Érdekes a beszélgetésben felhívunk a figyelmet arra, hogy a változás a történelem szerves része.

Feminizmus vs. az egyenlőtlenségek tagadása

A feminizmus fogalma gyakran előkerül a nemi szerepekről szóló vitákban. Érdekes ilyenkor tisztáznunk, hogy feministának lenni annyit jelent, hogy az ember azt szeretné, ha a nők és férfiak egyenlők lennének. Mindenki, aki azt gondolja, hogy a két nemnek legyenek azonos lehetőségei és bánjanak velük azonos tisztelettel, az definíció szerint feminista. El kell ismernünk ugyanakkor azt is, hogy a feminizmus igencsak lejáratott szó, sokan nem értik a valódi jelentését, ezért érthető, ha valaki nem akarja magát így nevezni.

A szexizmus egyik formája (az ellenséges és a jóindulatú mellett) a modern szexizmus. Ez a nézet azzal érvel, hogy a férfiak és nők jogilag egyenlők, ezért többé nincsen elnyomás a nemek között. Ezzel az érveléssel igyekeznek a nézet a nőket alárendelt pozícióban tartani, és megakadályozni a változást. Érdekes a fiatalokkal arról is beszélgetnünk, hogy sajnos a jogegyenlőség nem jelent valódi egyenlőséget. További számos példát lehet hozni arra, hogy a jogban egyenlő csoporthoz tartozó emberek hátrányt szenvednek bizonyos területeken (pl. szegények, romák, öregek, fiatalok, bevándorlók, fogyatékosokkal élők).

Beszélhetünk arról is, hogy ha egy csoport elveszíti a jogtalan kiváltságait (privilegiumait), az nem elnyomás, hanem az igazság helyreállítása. Például Magyarországon a nők 1874-ig nem kezelhették a saját vagyonukat, hanem a férjük volt az úr ebben a kérdésben. Amikor ezt eltörölték, akkor sok férfi felháborodott, hogy megfosztották őket egy joguktól, ám a történelemben visszatekintve egyértelmű, hogy valójában a nőknek adták meg az azonos lehetőséget. Ehhez hasonlóan a mai „jogfosztások” is lehet, hogy erről szólnak (pl. nem lehet a nőket fogdosni a munkahelyen és szexuális viccekkel illetni).

Bántalmazás és szexuális erőszak

A közbeszédben gyakran találkozhatunk olyan, a nőkre vonatkozó szélsőséges kijelentésekkel, melyek erőszakra buzdítanak, legitimálják az erőszakot, vagy kétségbe vonják az áldozatok tapasztalatait. Tudhatjuk, hogy az erőszak elkövetője azért érzi magát felhatalmazva a bűncselekmény elkövetésére, mert az áldozatára nem teljes értékű emberi lényként gondol empátiával, hanem eltávolítja magától, szinte tárgyként kezeli őt, vagy azt a csoportot, amelynek tagja. Ezért nagyon fontos, hogy az ilyen kijelentéseket ne hagyjuk figyelmen kívül, hiszen megerősítik a nők elleni erőszak elfogadottságát.

Érdeemes megismertetni a diákokkal azt, hogy az erőszaknak számos formája létezik. Nemcsak a verekedés vagy a testi sértés, a nemi erőszak számít ide, hanem a szóbeli (pl. durva beszólás, megalázás), a lelki (érzelmi zsarolás) vagy a gazdasági erőszak is. Erről többet lehet megtudni a NANE az erőszak fajtáiról szóló [háttéranyagában](#).

Tisztázzuk a diákokkal, hogy a (szexuális) erőszakra nincs mentség. Nem számít, hogy az áldozat ittas volt-e, merre sétált, milyen sötét volt, milyen ruhát hordott. Ha nem egyezett bele, akkor bármilyen szexuális közeledés elfogadhatatlan. Amikor valaki azt mondja, hogy az áldozat hibája az egész bármilyen okból, azt áldozathibáztatásnak nevezzük. Ezzel felmentjük az elkövetőt, mintha valójában nem kizárólagosan az ő felelőssége lenne a bántalmazás. Ezekkel a mondatokkal azt üzenjük, hogy ha valaki kihívó sminket rak fel, vagy éjszaka egyedül közlekedik nőként, akkor tulajdonképpen megérdemelte azt, ami történt vele. Egyrészt, ez magában hordozza a sztereotípiát, hogy szexuális erőszakot idegen férfiak követnek el sötét parkokban, pedig az esetek túlnyomó többségében az áldozat ismerőse követi el. Másrészt elképesztően bántó az áldozat számára, hogy nem együttérzést és támogatást kap egy trauma után, hanem hibáztatást és lenézést.

Mivel a nemi erőszakot stigma és hibáztatás kíséri, ezért az áldozati szerep felvállalása rendkívül kiszolgáltatott és megalázó tud lenni. Ilyen ügyben egyszerűen nem éri meg hazudni, és csak bosszúból, rosszindulatból vádolni valakit. A feljelentések elenyésző százaléka hamis vád, sőt a nők inkább titkolják a velük történeteket: a szexuális erőszakot az esetek nagyjából 75%-ában nem jelentik be. A bejelentések alacsony számának hátterében leginkább a bűntudat és a szégyen áll, valamint az attól való félelem, hogy megkérdőjelezzik szavahihetőségüket.⁸ Világszerte minden 5. nő családon belüli erőszak áldozata. Érdeemes lehet ezeket a statisztikákat megosztani a diákokkal, hogy a tények ismeretében tudjunk továbbhaladni.

Az utóbbi időben több olyan írás született radikális férfi csoportoktól, amely azt állítja, hogy a szexuális együttlét ugyanolyan alapszükséglet, mint az élelem vagy a lakhatás, tehát mindenkinek joga ezt megkapni. Ehhez közgazdasági és tudományosnak tűnő érvelést használnak, de azt az „apróságot” kifelejtik a képletből, hogy a nők nem tárgyak, akik teste felett rendelkezni lehet. Ez a fajta tárgyiasítás az erőszak előszobája, ahogyan ezt korábban is említettük. Sajnos ez a tárgyiasító látásmód uralja a pornóipart is, ami sok fiatal elsőszámú forrása a szexualitásról. Mivel ez a látásmód mélyen átjárja a pornókultúrát (is), ezért nem lehet pillanatok alatt megváltoztatni. A nőket oktatással, beszélgetéssel tudatosítani kell abban, hogy mikor éri őket zaklatás, erőszak, szexizmus, és ez nincs rendben. A férfiakat pedig a nők ilyen élményeire, érzéseire kell érzékenyíteni az attitűdváltozás érdekében. Fontos ugyanakkor azt is tudatosítanunk, hogy ha kisebb arányban is, de férfiakat éppúgy érhet zaklatás, bántalmazás és erőszak – férfi és női elkövetőktől is.

⁸ Nyúl Boglárka, Ferenczy Dávid, Kende Anna, Szabó Mónika: A nemierőszak-mítoszok elfogadása skála (NEMES) magyar adaptációja, *Alkalmazott Pszichológia* 18, 1. szám (2018): 115-135., doi: 10.17627/ALKPSZICH.2018.1.115 http://ap.elte.hu/wp-content/uploads/2018/10/APA_2018_1_Nyul_etal.pdf

Hogyan beszélgessek ezekről a témákról fiatalokkal?

A téma előzetes körüljárását, megalapozását, valamint a róla szóló párbeszéd strukturálását segítő háttér- és tényanyagok után alább felsorolunk néhány jellemző, a nemi szerepekhez kötődő sztereotip vagy előítéletes megnyilvánulást és a nőkről szóló ellenséges kijelentést. A különböző témákhoz – a foglalkozásvezetői munkát segítve – beszélgetésindító kérdéseket és viták alapjául szolgáló lehetséges tételmondatokat is mellékelünk. Sem a nemi szerepekkel kapcsolatos kijelentések, sem a beszélgetésindító kérdések, sem a tételmondatok listája nem teljeskörű, igyekeztünk inkább jellemző típusokat összegyűjteni és arra törekedni, hogy a felsorakoztatott példák jó kiindulási alapjai lehessenek a diákokkal folytatott párbeszédnek. Ezeket elsősorban gondolatébresztőnek szánjuk, amelyekből a csoport érdeklődéséhez és felkészültségéhez igazodva mindenki szabadon válogathat.

Lapozz hátra! A kézikönyv [módszertani fejezetében](#) több konkrét gyakorlatot, ötletet és szempontot gyűjtöttünk össze, amelyek segíthetnek az itt bemutatott beszélgetésindító kérdések és tételmondatok mentén megvitatni a nemi szerepek és egyenlőtlenségek témájához kapcsolódó kérdéseket. A tételmondatok elsősorban a 6.2 fejezetben bemutatott [közösségi vitagyakorlatok](#) alapjául szolgálnak. A [Hova fordulhatok?](#) fejezetben továbbá több olyan [szervezetet](#) is ajánlunk, amelyek foglalkozásokat tartanak vagy értékes [szakmai, módszertani anyagokat](#) publikálnak a társadalmi nemekkel összefüggő témákban.

A nemi szerepekről szóló beszélgetés során érdemes kitérni a történelmi, társadalmi és kulturális folyamatokra, és bátorítani a diákokat, hogy ismerjék fel az egyéni döntések, preferenciák és vélemények hátterében a hatalom és a társadalmi normák szerepét.

1. Hagyományos nemi szerepekre és munkamegosztásra vonatkozó egyoldalú kijelentések

- Egy férfi feladata gondoskodni a család megélhetéséről, míg a nő gyereket nevel és vezeti a háztartást. Ez évezredek óta így van, ez a világ rendje.
- Egy lánynál nem az a lényeg, hogy okos legyen, hanem hogy szép.
- Egy fiú ne sírjon, mert az ciki/buzis/lányos.
- A fiúk evolúciósan racionálisabban gondolkodnak, ezért jobbak a reál tantárgyakból, míg a lányok érzékenyek, így jobban mennek nekik a humán tárgyak.
- Nem baj, ha lányként nem tanulsz jól, majd keresel magadnak egy okos és gazdag férjet.
- Minden nő életében a legfontosabb cél, hogy sok gyereket szüljön.

Lehetséges beszélgetésindító kérdések

- Szerintetek miért nehéz ma férfinak lenni? És miért nehéz nőnek lenni? Hogyan lehetne ezeken a problémás területeken változtatni? A férfiak és nők között hatalmi harc van, vagy kialakíthatnánk egy mindenkinek jó rendszert?
- Sokan azt mondják, hogy régen jobb volt minden, amikor a hagyományos nemek közötti munkamegosztás volt a jellemző, azaz a férfiak fizetett munkát végeztek és ellátták a családot, a nők pedig főként a háztartás vezetéséért és a gyerekeknevelésért voltak felelősek.
 - Ti mit gondoltok erről?
 - Valóban igaz, hogy az egész történelem során a nők nem dolgoztak? Egyáltalán mit nevezünk munkának? Csak azt, amiért pénzt kap az ember?
 - Ha valami sok száz vagy ezer évig egy bizonyos módon működött, az azt jelenti, hogy jobb is volt úgy és ez a „természetes” módja? Tudtok erre ellenpéldát?
 - Ti el tudjátok képzelni, hogy saját jövőbeli családokban ilyen legyen a munkamegosztás?
- A ti közegetekben mennyire néznek furcsa szemmel az alábbi emberekre?
 - női vezérigazgató
 - női taxisofőr
 - óvóbácsi
 - főállású apuka, aki GYED-en (gyermekgondozási szabadság) van a gyerekével otthon
 - felnőtt nő, akinek nincs gyereke és nem is akar
 - női focista
 - férfi balett-táncos

Szerintetek is furcsák? Volt már olyan, hogy rátok nézett valaki furán, mert nem a megszokott módon viselkedtetek? Esetleg éppen amiatt, hogy nem a nemi szerepetektől elvárt módon viselkedtetek?

- Hallottátok már ezeket a mondatokat?
 - Tanár az óra elején: „Fiúk, tud valaki segíteni nekem beállítani a projektort?”
 - Tanár az osztálybuli végén: „Lányok, ki segít a mosogatásban?”
 - Lehetnek valaki számára sértőek ezek a mondatok? Ha igen, miért? Milyen hasonló példákat tudtok még felidézni?

Lehetséges tételmondatok

- Mindenki boldogabb lenne, ha a nők a háztartással és a gyerekekkel törődnének, a férfiak pedig a karrierrel és a pénzkereséssel.
- Hasznos lenne, ha minden gyerekes férfi legalább egy hónapig otthon maradna a kisgyerekével, és ő gondoskodna róla.
- Be kellene vezetni a női kvótát a magyar országgyűlésben.

- A férfiak és nők közötti (nem testi) különbségekben meghatározóbb a társadalmi hatás, mint a biológia.
- Egy férfinak kevesebbet kellene törődnie a külsejével, mint egy nőnek.

2. Az egyenlőtlenségek tagadására vonatkozó egyoldalú kijelentések

- A feministák férfigyűlő nő, akik megkeseredtek, mert olyan rondák, hogy senki nem akar lefeküdni velük.
- A nőmozgalom mára elvesztette az értelmét, mert jogegyenlőség van a férfiak és nők között, tehát aki feministának vallja magát, az valójában a nők felsőbbrendű helyzetét szeretné biztosítani.
- A férfiak manapság teljesen el vannak nyomva az élet szinte minden területén (pl. már nem lehet bókolni sem, nem veszik fel őket munkahelyekre stb.)

Lehetséges beszélgetésindító kérdések

- Van olyan köztetek vagy az ismerőseitek között, aki feministának vallja magát? Mit jelent számotokra a feminizmus? Mit jelent azok számára ez a szó, akik nem mondják magukat feministának?
- A nőket milyen hátrányok szokták érni az alábbi területeken? Ti (vagy ismerőseitek) tapasztaltatok ezekből valamit?
 - egyetemen vagy iskolában
 - munkahelyi környezetben
 - kórházban
 - otthon
 - utcán vagy tömegközlekedésen
- Tippeljétek meg, hogy a nőmozgalom mikor érte el az alábbiakat! Majd beszéljétek meg, hogy min lepődtetek meg.
 - A nők először szavazhattak a férfiakkal egyenlő feltételek szerint Magyarországon. (1945)
 - A nők először szavazhattak Szaúd-Arábiában. (2011)
 - Glücklich Vilma első nőként járhatott egyetemre Magyarországon. (1896)
 - Slachta Margit az első női képviselő lesz Magyarországon. (1920)
 - Az első nő lefutja a maratont egy hivatalos versenyen Bostonban, miközben sokan megpróbálták megakadályozni ebben lökdöséssel, gáncsolással. (1967)
 - Az első fogamzásgátló tabletta forgalomba kerül Magyarországon. (1968)
 - Jogilag büntethetővé válik a házasságon belüli nemi erőszak Magyarországon. (1997)

- A nők elkezdnek nadrágot hordani és biciklizni, amit felháborítónak tart a közvélemény. (1900-as évek eleje)

Lehetséges tételmondatok

- A férfiak és nők között megvalósult a teljes egyenlőség.
- A szőke nős viccek ártalmatlanok.
- Férfimozgalmakra is szükség van ma Magyarországon.
- Az iskolában többet kellene beszélnünk a feminizmusról.

3. Bántalmazásra és szexuális erőszakra vonatkozó egyoldalú kijelentések

- Ha a lányok rövid vagy kivágott ruhát vesznek fel, azzal azt jelzik, hogy örülnek a külsejükre tett megjegyzésnek, vagy akár az érintéseknek.
- Ha egy nőt megerőszakolnak, arról ő maga tehet leginkább, mert kihívó volt, és nem vigyázott eléggé.
- A nők sokszor csak azért állítják azt, hogy megerőszakolták őket, hogy bosszút álljanak valakin.
- A szex alapvető jog, ami mindenkinek jár.

Lehetséges beszélgetésindító kérdések

- Ha egy lány túl rövid szoknyát vesz fel, akkor erkölcstelennek gondolja a társadalom, ha túl hosszút, akkor meg prúdnak. Hogy lehet megfelelni ezeknek az ellentmondó elvárásoknak?
- Ha valakinek kirabolják a házáat, az az ő hibája? Ha valakit leütnek az utcán, és elveszik a mobilját, az az ő hibája? Szerintetek ezeknél a bűncselekményeknél miért nem szokott felmerülni az áldozat hibássága?
- Hallottatok a #MeToo mozgalomról, amikor sok millió nő vállalta fel, hogy ő maga is zaklatás, erőszak áldozata lett? Mit gondoltok erről? Miért dönt úgy sok ember, hogy ezt elhallgatja? Mi lehet ahhoz, hogy egy áldozat meg merjen nyílni, és elmesélje a vele történeteket?
- Lányok, ti örültök neki, ha idegen férfiak bóknak szánt megjegyzéseket kiabálnak utánatok az utcán? Szerintetek miért érzik magukat a férfiak feljogosítva erre?
- Előfordult már, hogy hallottatok az utcán egy nőt vagy egy férfit utána kiabálni egy másik nőnek vagy férfinak? Hogy zajlott ez a jelenet? Mi volt a reakciótok, és hogyan reagáltok azok, akik végignézték a jelenetet?

Lehetséges tételmondatok

- Egy nő mindig azért öltözik fel csinosan, hogy a férfiak figyelmét felhívja magára.
- Ha rossz dolog ér téged, arról elsősorban magad tehetsz.
- A #MeToo mozgalom túllőtt a célján.
- A #MeToo mozgalom sokat javított a nők helyzetén.

3.2 LMBTQ+

Nemi identitás és szexuális orientáció

A nemi szerepekről és egyenlőtlenségekről szóló fejezetben azzal a kérdéssel foglalkoztunk, milyen hatással van a viselkedésünkre, az önkifejezésünkre, a lehetőségeinkre és az álmainkra, hogy férfinak vagy nőnek születünk. Életünk és kapcsolataink alakításában a nemi identitás mellett a szexuális orientációnk is fontos szerepet játszik, ezt a két fogalmat azonban gyakran ma is összemossák vagy összekeverik.

Ahhoz, hogy megismerjük és megérthessük egymást, a nyitott, elfogadó légkör és az érzékeny, odafigyelő párbeszéd mellett arra is szükségünk lehet, hogy tisztázzuk a legalapvetőbb fogalmakat.⁹ Fontos ugyanakkor tudatosítanunk, hogy egyetlen kategória definíciója sem kőbe véssett és kizárólagos, és egymás kategorizálásánál fontosabb, hogy megértsük, kinek mit jelent az az identitás és orientáció, amivel azonosul. Egymás megértésének pedig alapvető feltétele, hogy tiszteletben tartjuk és elfogadjuk a másikat – nemi identitástól és szexuális orientációtól függetlenül.

- Nemi identitásként határozhatjuk meg azt az érzést, hogy valaki férfinak vagy nőnek, vagy esetleg egyiknek sem érzi magát, és hogyan viszonyul a születésekor meghatározott neméhez.
- A szexuális irányultság vagy orientáció pedig azt jelzi, hogy valaki milyen nemű emberekhez vonzódik. Nagyon sokféle szexuális orientáció létezik, és mindenki számára nagyon egyéni lehet, hogy melyik nemhez hogyan vonzódik, vagy milyen fantáziái, vágyai vannak. Ezek azonban nem merev kategóriák, a szexuális orientációt sokkal inkább egy skálaként képzelhetjük el, amelyen mindenki úgy helyezi el saját magát, ahogy az számára önazonos.
- Az LMBTQ+ mozaikszóban található betűk különböző szexuális orientációkat vagy identitásokat jelölnek.
- Leszbikus: az a nő, aki nő iránt érez romantikus és/vagy szexuális vonzalmat. (De sokan használják nők közül is a meleg kifejezést magukra.)
- Meleg: az a férfi, aki férfi iránt érez romantikus és/vagy szexuális vonzalmat.
- Biszexuális: aki mind vele azonos, mind tőle eltérő nemű emberek iránt érez romantikus és/vagy szexuális vonzalmat.
- Transz / transznemű: akinek a nemi identitása és/vagy nemi önkifejezése eltér a születésekor kijelölt nemétől. Mindazokra vonatkozhat ez a kifejezés, akik úgy érzik vagy úgy döntenek, hogy öltözködésük vagy testük átalakítása révén a születéskor nekik tulajdonított nemtől (az ehhez a nemhez kapcsolódó elvárásoktól) eltérő módon kell magukat kifejezniük.
- Queer: aki számára a szexuális irányultság és/vagy a nemi identitás képlékeny, nem sorolható egyértelmű kategóriákba. Egyben gyűjtőszó a szexuális és nemi kisebbségekre.
- A + jel mutatja, hogy a gyakoribb csoportok mellett mások is megtalálhatók az LMBTQ+ ernyő alatt. Közéjük tartoznak például az interszexuálisok (akik olyan nemi jellegekkel rendelkeznek,

⁹ A fogalmak meghatározásában a Háttér Társaság kiadványa volt a segítségünkre: Sándor Bea (szerk.): Támogató barátok, tehetetlen intézmények – Az LMBTQI diákok iskolai tapasztalatai Magyarországon az Országos Iskolai Környezet Kutatás alapján, Budapest. Háttér Társaság, 2019.

<https://hatter.hu/sites/default/files/dokumentum/kiadvany/iskolai-kutatasi-jelentes-online.pdf>

amelyek alapján nem sorolhatók be egyértelműen a „férfi” vagy „nő” kategóriába) vagy az aszexuálisok (akik nem éreznek szexuális vonzalmat egyik nem felé sem), illetve több más csoport is, akik tovább árnyalják az LGBTQ+ közösséget.

Az LGBTQ+ emberekkel kapcsolatos előítéletek

A homoszexualitás nem betegség, és nem olyasmi, amiből „ki lehetne gyógyulni”, hiába állítják ezt ma is sokan. Az Amerikai Pszichológiai Társaság hivatalosan először 1975-ben nyilatkozott erről, és azóta – a különböző tudományterületek együttműködésével született számos kutatásra alapozva – többször is megerősítette, hogy az azonos neműekhez való szexuális és romantikus vonzódás, érzések és viselkedés az emberi szexualitás normális és pozitív formája¹⁰.

Az LGBTQ+ emberek felé irányuló előítéletesség és kirekesztés az önmagukról alkotott képükre is hatással van, és ez olyan lelki nehézségeket okozhat számukra, mint a szorongás, a depresszió vagy szélsőséges esetben az öngyilkosság. Az LGBTQ+ emberek számára tehát nem önmagában a nemi identitásuk vagy a szexuális orientációjuk okoz nehézséget, hanem a megbélyegzés, a kirekesztés és az előítéletek, amivel nap mint nap szembesülhetnek, és ami sokuk számára megnehezíti saját maguk elfogadását és egy pozitív önkép kialakítását. Ezért is különösen fontos, hogy a sokszínűség a mindennapi beszélgetéseinkben és a nyilvános közbeszédben is értéknek, az emberi élet természetes részeként lehessen jelen.

A család fogalma kultúránként és egyénenként is mindenki számára mást és mást jelenthet, fontos azonban, hogy elfogadjuk, hogy nem csak a két különböző nemű szülőből és gyermekeiből álló család létezik. Ma Magyarországon gyakran éri támadás az azonos nemű párokat, és jogi értelemben is számos akadállyal kell megküzdeniük, ha gyereket szeretnének. Jelentős mennyiségű kutatás szól arról, hogy a szülők szexuális orientációja nem függ össze azzal, hogy mennyire „jó szülők”, és a „szívárványcsaládok” épp olyan támogató és egészséges közeget tudnak biztosítani a gyerekeknek, mint az ellenkező nemű szülők vagy azok, akik egyedül nevelik a gyerekeiket. A gyerekek boldogulására pedig az hat a leginkább, hogy mennyire támogatóak a szüleik, és mennyire szeretetteljes a légkör, amiben felnőnek.

Bár gyakori tévhit, több kutatás cáfolja, hogy ha valakit azonos nemű párok nevelnek fel, az maga is nagyobb eséllyel lehetne meleg. Ugyanígy tudománytalan – és életszerűtlen – azt feltételezni, hogy ha valaki azonos nemű párokat lát, vagy melegekkel találkozik, az bármilyen módon megváltoztathatja a szexuális orientációját. Annál fontosabb lehet viszont a különböző nemi vagy szexuális kisebbséghez tartozók láthatósága, előbújása és az ő pozitív példák azoknak, akik keresik a lehetőséget az előbújásra, és akik így megerősítést nyerhetnek abban, és megélhetik, hogy nincsenek egyedül. A sokszínűség megtapasztalása pedig mindannyiunkat közelebb vihet ahhoz a nyitottsághoz és elfogadáshoz, amire szükségünk van ahhoz, hogy egymást tiszteletben tartva élhessünk.

A legaktuálisabb nemzetközi kutatások (részletesen hivatkozva) megtalálhatók a [Magyar Pszichológiai Társaság LGBTQ+ szekciójának útmutatójában](#).

A Háttér Társaság pedig azonos nemű szülőkről és gyermekeikről készített [tájékoztatót](#) pedagógusok számára.

¹⁰ American Psychological Association: Guidelines for psychological practice with lesbian, gay, and bisexual clients. *American Psychologist*, 67(2012), 10–42. <http://dx.doi.org/10.1037/a0024659>

LMBTQ+ diákok az iskolában

Az LMBTQ+ emberek számos sztereotípiának és előítéletnek vannak kitéve, amelyekkel gyakran egész életük során küzdeniük kell. Iskolai környezetben végzett kutatások rendszeresen azt bizonyítják, hogy az LMBTQ+ diákok jelentős része nem érzi biztonságban magát az iskolájában. Gyakoriak a feléjük irányuló előítéletek, és nagyobb eséllyel válhatnak áldozataivá verbális erőszaknak, zaklatásnak, vagy akár fizikai bántalmazásnak. Ha nem számíthatnak segítségre vagy támogatásra, az hosszútávon is rossz hatással lehet jóllétükre, iskolai előmenetelükre, továbbtanulási lehetőségeikre és lelki egészségükre.

A biztonságos és befogadó tanulási környezethez való jog minden diákot megillet, ennek biztosításához azonban rendszerszintű megközelítésre, elköteleződésre és az iskolai élet különböző szereplőinek együttműködésére van szükség.

Az LMBTQ+ diákok iskolai tapasztalatairól Magyarországon a Háttér Társaság jelentetett meg 2019-ben részletes jelentést [Támogató barátok, tehetetlen intézmények – Az LMBTQI diákok iskolai tapasztalatai Magyarországon az Országos Iskolai Környezet Kutatás alapján](#) címmel.

Hogyan beszélgessek ezekről a témákról fiatalokkal?

A téma előzetes körüljárását, megalapozását, valamint a róla szóló párbeszéd strukturálását segítő háttér- és tényanyagok után alább felsorolunk néhány jellemző, az LMBTQ+ embereket érő gyakori megnyilvánulást, sztereotíp vagy előítéletes kijelentést. A különböző témákhoz – a foglalkozásvezetői munkát segítve – beszélgetésindító kérdéseket és viták alapjául szolgáló lehetséges tételmondatokat is mellékelünk. Sem az LMBTQ+ emberekkel kapcsolatos általánosító kijelentések, sem a beszélgetésindító kérdések, sem a tételmondatok listája nem teljeskörű, igyekeztünk inkább jellemző típusokat összegyűjteni és arra törekedni, hogy a felsorakoztatott példák jó kiindulási alapjai lehessenek a diákokkal folytatott párbeszédnek. Ezeket elsősorban gondolatébresztőnek szánjuk, amelyekből a csoport érdeklődéséhez és felkészültségéhez igazodva mindenki szabadon válogathat.

Lapozz hátra! A kézikönyv [módszertani fejezetében](#) több konkrét gyakorlatot, ötletet és szempontot gyűjtöttünk össze, amelyek segíthetnek az itt bemutatott beszélgetésindító kérdések és tételmondatok mentén megvitatni a nemi identitással és a szexuális orientációval összefüggő kérdéseket. A tételmondatok elsősorban a 6.2 fejezetben bemutatott [közösségi vitagyakorlatok](#) alapjául szolgálnak. A [Hova fordulhatok?](#) fejezetben továbbá több olyan [szervezetet](#) is ajánlunk, amelyek foglalkozásokat tartanak vagy értékes [szakmai, módszertani anyagokat](#) publikálnak a nemi identitást, a szexuális orientációt, valamint az LMBTQ+ embereket érintő témákban.

A beszélgetéshez kiemelt segítséget nyújthat a Melegség és Megismerés program tanári kézikönyve, mely [Még mindig tabu? LMBT személyek az iskolában](#) címmel különböző LMBTQ+ tematikájú iskolai szituációkat dolgoz fel pedagógiai, pszichológiai szempontból, általános emberi jogi keretben.

Gyakori negatív megnyilvánulások az LGBTQ+ emberekkel kapcsolatban

- Egy férfi csak egy nővel lehet igazán boldog, egy nő pedig csak egy férfival.
- A homoszexualitás ferde hajlam, nem természetes.
- A homoszexualitás betegség, amiből meg lehet gyógyulni.
- A melegeknek is minden joguk megvan, azt csinálnak, amit akarnak – a négy fal között.
- Egy gyermeknek egy apára és egy anyára van szüksége ahhoz, hogy egészséges környezetben nevelkedjen.
- A Pride és a hasonló felvonulások csak arról szólnak, hogy provokálják az embereket.
- Az LGBTQ+ emberek veszélyt jelentenek a kultúránkra, a hagyományos értékeinkre.
- Nem szabad, hogy a gyerekek melegekkel találkozzanak, vagy meleg szereplőket lássanak az utcán, a filmekben vagy könyvekben, mert ennek hatására ők is meleggé válhatnak.
- Sokan csak divatból lesznek melegek.

Lehetséges beszélgetésindító kérdések

- Coming outnak vagy előbújásnak nevezzük azt a folyamatot, amikor valaki felismeri és elfogadja saját szexuális irányultságát, és ezt mások előtt is felvállalja. A coming out gyakran nehéz folyamat, sok félelem és nehézség kapcsolódhat hozzá. Mit gondoltok, milyen támogatásra lehet szüksége valakinek ahhoz, hogy előbújhasson?
- Mit jelent számotokra a család? Mi határozza meg, hogy kit tekintetek családtagnak?
- Mit gondoltok, mi kell ahhoz, hogy egy gyerek szeretetteljes környezetben nőhessen fel? Mitől lesz valaki jó szülő?
- A családjából hozott mintáink, a személyiségünk, a különböző tapasztalataink, a külvilág üzenetei, az eltérő lehetőségeink, vagyis végtelen sok tényező hat arra, hogy milyen partnert választunk, kihez vonzódunk, vagy kivel érezzük jól magunkat egy párkapcsolatban. Beszélgetsetek arról, hogy szerintetek milyen szempontok fontosak a párválasztásban! Mi határozza meg, hogy kihez vonzódunk, vagy kibe leszünk szerelmesek?
- Gondoljatok bele, milyen nehézségeket okozhat az, ha valaki nem vállalhatja fel azt, akit szeret, például nem mutatkozhat vele mások előtt, vagy titkolnia kell a kapcsolatát. Gondoljátok végig, hogy kerültetek-e már hasonló helyzetbe, amikor titkolnotok kellett mások előtt egy számotokra fontos embert, vagy el kellett rejtetnetek az érzéseiteket. Beszélgetsetek arról, milyen hatása lehet annak, ha valakinek sokáig így kell tennie.
- Milyen előítéletekkel vagy bántó megnyilvánulásokkal kell az LGBTQ+ diákoknak az iskolában szembenézniük? Beszélgetsetek arról, mit tehettek közösen azért, hogy az iskolán belül mindenki biztonságban érezhesse magát!

Lehetséges tételmondatok

- Elsősorban a közösség felelőssége az, hogy mindenkinek segítsen beilleszkedni.
- Vannak olyan értékek, amiket nem lehet megkérdőjelezni.
- Jobb lenne, ha minden gyereket gendersemlegesen nevelnék születésétől kezdve.

